

Bài 5: **SỰ CHUYỂN BIẾN TỪ XÃ HỘI NGUYÊN THỦY SANG XÃ HỘI CÓ GIAI CẤP**

chuyện về người băng.

“Vào năm 1991, hai nhà leo núi người Đức phát hiện ra một xác người vùi trong băng giá, họ đặt tên là Otzi theo tên nơi tìm thấy nó – núi Otztal, thuộc dãy Alps quanh năm tuyết phủ.

Đó là xác một người đàn ông 45 tuổi, cái chết của ông ấy xảy ra vào khoảng 3200 năm TCN. Trên người ông có khá nhiều vết thương, đáng chú ý nhất là một vết thương do tên bắn ở vai bên trái mà mũi tên đã được rút ra. Otzi mang theo rất nhiều dụng cụ, như rìu đồng có tra cán bằng gỗ, con dao bằng đá, một túi đựng mũi tên bằng da chứa các mũi tên đồng, một cung tên đang làm dở, quặng sun phốt sắt và bụi than tạo lửa. Khi phân tích những gì còn lại trong ruột của xác ướp, các nhà khoa học thu được bột mì xay nhuyễn từ lúa mì thu hoạch vào cuối mùa hè trong canh tác nông nghiệp châu Âu, hạt mận gai thường được thu hoạch vào mùa thu. Tương tự, các nhà khoa học cũng tìm thấy phấn hoa ngũ cốc của loài cây thiết mộc vào mùa xuân. Từ độ tươi của chúng họ kết luận mùa xuân cũng là thời điểm xảy ra cái chết của Otzi”.

GV đặt vấn đề:

1. Liệt kê các công cụ sản xuất được đề cập tới ở đoạn tư liệu trên?
2. Loại công cụ mới nào được người nguyên thủy sử dụng từ 5000 – 4000 năm trước đây, vì sao em biết những công cụ này sẽ cho năng suất cao hơn so với công cụ bằng đá?
3. Sự xuất hiện của công cụ bằng đồng, sắt đã làm thay đổi cuộc sống của con người như thế nào? (tìm dẫn chứng qua việc phân tích xác ướp, trang phục, đồ dùng của Người băng Ötzi)?

I. SỰ XUẤT HIỆN CỦA CÔNG CỤ LAO ĐỘNG BẰNG KIM LOẠI

Yêu cầu tự học	Bài học
 HS quan sát bức tranh H1 <i>Sơ đồ quá trình xuất hiện công cụ kim loại</i>	a. Sự phát triển kim loại: - Khoảng 3.500 năm trước Công Nguyên người Lưỡng Hà và Ai Cập đã biết dùng đồng đỏ. Khoảng 2.000 năm trước Công Nguyên đồng thau đã phổ biến ở nhiều nơi.

1. Kim loại đã được phát hiện ra như thế nào? 2. Em hãy quan sát các hình từ 5.2 đến 5.4 SGK và cho biết: + Công cụ và vật dụng bằng kim loại có điểm gì khác biệt về chủng loại, hình dáng so với công cụ bằng đá? + Kim loại được sử dụng vào những mục đích gì trong đời sống của con người cuối thời nguyên thủy?	Khoảng 1.500 trước Công Nguyên, kỹ nghệ đúc đồng đã phát triển mạnh. Khoảng đầu tiên trước Công Nguyên, đồ sắt ra đời - Vai trò của kim loại: - Đẩy mạnh sản xuất, nhiều ngành sản xuất mới ra đời: nông nghiệp dùng cày, chăn nuôi, nghề luyện kim, trao đổi.... - Sản xuất phát triển, tạo ra của cải ngày càng nhiều. người ta làm ra không chỉ đủ ăn mà còn dư thừa, vào thành sản phẩm dư thừa thường xuyên trong xã hội
---	--

II. SỰ CHUYỂN BIẾN TRONG XÃ HỘI NGUYÊN THỦY

Yêu cầu tự học	Bài học
XÃ HỘI NGUYÊN THỦY 5.5 Sơ đồ mô phỏng sự chuyển biến xã hội cuối thời nguyên thủy. Đọc các thông tin, Quan sát sơ đồ 5.5. mô phỏng sự chuyển biến xã hội cuối thời nguyên thủy trả lời các câu hỏi sau: + Nguyên nhân nào dẫn đến sự phân hoá xã hội thành “người giàu” và “người nghèo”? + Mỗi quan hệ giữa người với người như thế nào trong xã hội có phân hoá giàu, nghèo? – Vì sao xã hội nguyên thủy ở phương Đông không phân hoá triệt để?	Kim loại xuất hiện – sản xuất phát triển – sản phẩm dư thừa – xuất hiện giàu nghèo. Mỗi quan hệ giữa người với người thay đổi, quan hệ bất bình đẳng thay cho quan hệ bình đẳng.

Tư liệu Giáo viên cung cấp thêm

Hình 5.2 là vũ khí, bao gồm kiếm và dao găm. Hình 5.3 là dụng cụ khai thác mỏ đồng (búa, đục, rìu lưỡi bằng đồng). Hình 5.4 là lưỡi cày bằng đồng trong nông

nghiệp dùng sức kéo của động vật. Do vậy công cụ và vật dụng bằng kim loại phong phú, đa dạng, hiệu quả hơn nhiều so với công cụ và vật dụng bằng đá (rìu tay, rìu mài lưỡi có tra cán, mũi tên bằng cây, lưỡi cày bằng gỗ)

Đã có chiến tranh giữa các bộ lạc, đã có đánh nhau giữa các cá nhân, có kẻ giàu người nghèo. Đã có chuyên môn hoá một số nghề trong xã hội (khai mỏ, luyện kim). Đã xuất hiện nông nghiệp dùng lưỡi cày bằng sắt và sức kéo của động vật.

HOẠT ĐỘNG 3: LUYỆN TẬP.

1. Em hãy nêu những chuyển biến về kinh tế, xã hội vào cuối thời nguyên thủy. Phát minh quan trọng nào của người nguyên thủy tạo nên những chuyển biến này?
2. Sự xuất hiện của kim loại đã có tác động như thế nào tới đời sống của con người?
3. Lập bảng theo mẫu sau và điền những nội dung phù hợp.

Nền văn hóa	Niên đại	Công cụ tìm thấy
Phùng nguyên		
Đồng Đậu		
Gò Mun		

Gợi ý sản phẩm;

Câu 1: sử dụng lại sơ đồ 5.5 để trả lời. Lưu ý yếu tố thời gian “cuối thời nguyên thủy”, các em xác định chính xác vai trò quan trọng của **kim loại**.

Câu 2: Nhờ công cụ bằng kim loại, con người có thể khai phá đất hoang, tăng diện tích và năng suất trồng trọt...sản phẩm làm ra nhiều, xuất hiện của cải dư thừa.

- Một số người chiếm hữu của cải dư thừa, trở nên giàu có... xã hội phân hóa thành kẻ giàu, người nghèo. Xã hội nguyên thủy dần dần tan rã.

HOẠT ĐỘNG 4: VẬN DỤNG.

1. Quan sát công cụ lao động và những vật dụng của người nguyên thủy giai đoạn Phùng Nguyên, Đồng Đậu, Gò Mun, em hãy viết một đoạn văn ngắn mô tả cuộc sống của họ.
2. Em hãy kể tên một số vật dụng bằng kim loại mà con người ngày nay vẫn thừa hưởng từ những phát minh của người nguyên thủy

Gợi ý:

Câu 1: Dựa trên 3 tư liệu, viết một đoạn văn ngắn: Bài tập yêu cầu trí tưởng tượng lịch sử trên cơ sở tư liệu và kiến thức, coi trọng trải nghiệm tập làm công việc của nhà sử học, tích hợp với văn học trong diễn đạt. Một số từ khoá GV nên chủ động

gợi ý cho HS như (cách ngày nay hơn 4000 năm..... mở rộng địa bàn cư trú..... định cư.....sinh sống sản xuấtchăn nuôi..... nghệ thuật.....).

Câu 2: Lưu ý từ “vật dụng” – chỉ đồ dùng hằng ngày, ví dụ: lưỡi cuốc, dao, rìu chặt cây, lưỡi câu, xiên nướng thịt,... là những vật dụng có từ phát minh ra kim loại và đã có từ thời nguyên thủy.